

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים  
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים  
מועד הבחינה: קיץ תשע"ו, 2016  
מספר השאלון: 576,057205  
נספחים: נספח א — תמונות לשאלה 2  
נספח ב — תמונה לשאלה 3  
נספח ג — תרשימים לשאלה 5  
נספח ד — מפה לשאלה 6

## גאוגרפיה — אדם וסביבה כדור הארץ והסביבה

2 יחידות לימוד  
השלמה ל-5 יחידות לימוד

### הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שבע שאלות, ומהן עליך לענות על ארבע בלבד. לכל שאלה — 25 נקודות; סה"כ — 100 נקודות.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: **אטלס משנת 1993 ואילך**:  
— אטלס אוניברסיטאי חדש, הוצאת יבנה  
(**ללא המילון למונחי הגאוגרפיה**)  
— אטלס כרטא — פיזי, מדיני, כלכלי, חברתי  
— אטלס כרטא אוניברסלי
- ד. הוראה מיוחדת: כדי להמחיש את תשובותיך היעזר בסרטוטים, בחתכים ובגרפים, לפי הצורך.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).  
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

המשך מעבר לדף ◀

## ה ש א ל ו ת כדור הארץ והסביבה

בשאלון זה שבע שאלות, ומהן עליך לענות על ארבע בלבד (לכל שאלה – 25 נקודות).

### 1. שינויי אקלים

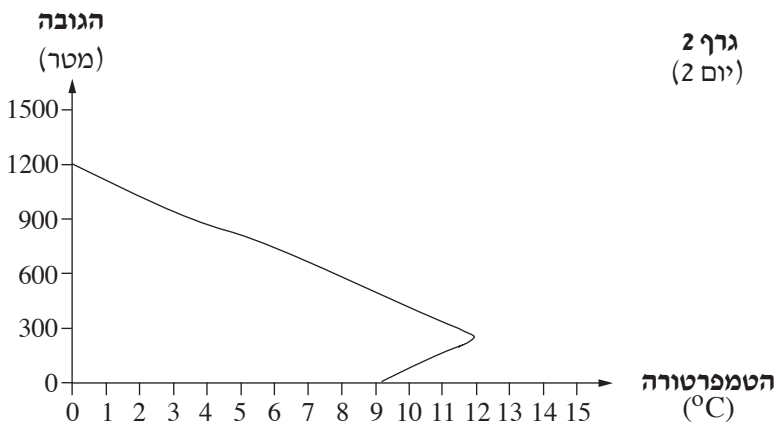
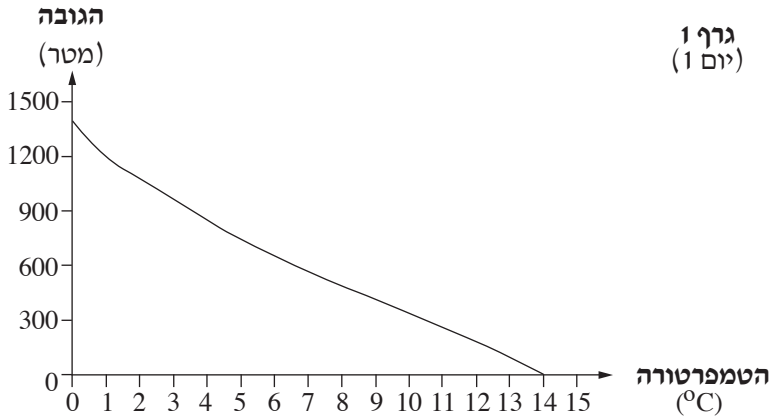
- בסוף שנת 2015 התכנסו בפריז שבצרפת נציגים מ-195 מדינות, כדי לדון בשינויי האקלים שחלים בכדור הארץ. בסיום הוועידה התקבלה ההחלטה להפחית את שיעור הפליטה של גזי החממה בכדור הארץ, ו**כל אחת** מן המדינות הצהירה מהו שיעור הפליטה שהיא מוכנה להפחית.
- א.** ציין מהו השינוי האקלימי שחל בכדור הארץ בעשורים האחרונים.  
הסבר שני גורמים לשינוי זה, לדעת רוב המדענים. (9 נקודות)
- ב.** הצג שתי תופעות אקלימיות שמתרחשות בעקבות השינוי שציינת בסעיף א. (9 נקודות)
- ג.** הסבר מהו היתרון של ההחלטה שהתקבלה בוועידת פריז על פני ההחלטות שהתקבלו בוועידות האקלים שקדמו לה.  
הסבר קושי אפשרי אחד ביישום ההחלטה שהתקבלה בוועידת פריז. (7 נקודות)

### 2. תופעות טבע בים

- בתמונות שבנספח א נראות תופעות טבע המתרחשות בים.
- בתמונה 1 נראית תופעת טבע מסוימת, ובתמונה 2 נראים שני שלבים (באותה יממה) של תופעת טבע אחרת.
- א.** ציין את השם של כל אחת משתי התופעות הנראות בתמונות.  
הסבר את תהליך ההיווצרות של כל אחת מן התופעות האלה. (12 נקודות)
- ב.** תאר נזק אחד שעלול להיגרם מן התופעה הנראית בתמונה 1.  
הסבר כיצד שיתוף פעולה בין-לאומי יכול לצמצם את הנזקים הנגרמים מתופעה זו. (7 נקודות)
- ג.** תאר תועלת אחת שהאדם יכול להפיק מן התופעה הנראית בתמונה 2. (6 נקודות)

3. תופעה אקלימית

בגרפים שלפניך מוצגים השינויים בטמפרטורות החלים עם העלייה בגובה במקום מסוים, בשני ימים.  
 עיין בגרפים, וענה על הסעיפים א-ג שאחריהם.



א. תאר את מגמות השינויים בטמפרטורות עם העלייה בגובה בכל אחד מן הגרפים.  
 (5 נקודות)

ב. ציין מהי התופעה האקלימית שבאה לידי ביטוי בגרף 2.  
 הסבר שני תנאים הכרחיים להיווצרות תופעה זו.  
 (10 נקודות)

ג. בתמונה שבנספח ב נראית תופעה אקלימית שצולמה באחד מן הימים שמתוארים בגרפים.  
 כתוב מהי התופעה.

קבע באיזה מן הימים, 1 או 2, התרחשה תופעה זו, והסבר מדוע היא נוצרה דווקא ביום זה.

(10 נקודות)

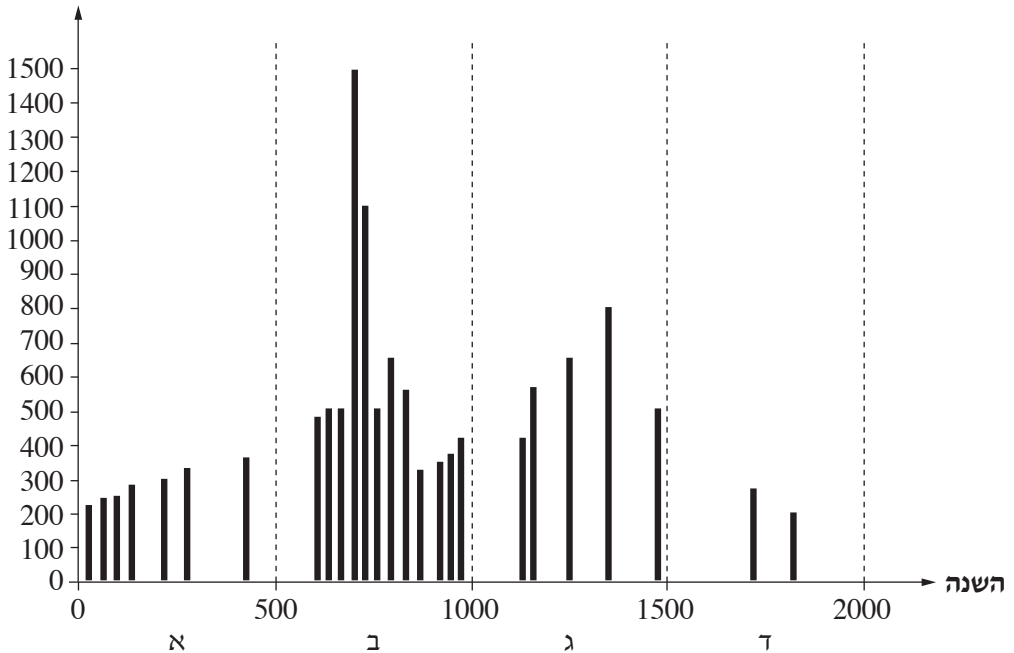
/המשך בעמוד 4/

בנחל צין שבנגב מתרחשים לעתים אירועי שיטפונות גדולים במיוחד, שספיקת המים בהם גדולה מ- 200 מ"ק בשנייה. בגרף שלפניך מוצגת ספיקת המים של אירועי השיטפונות הגדולים שהתרחשו בנחל צין ב- 2000 השנים האחרונות. השנים מחולקות בגרף לארבע תקופות המסומנות א-ד.

**אירועי שיטפונות גדולים בנחל צין**

**ספיקת המים**

(מ"ק/שנייה)



- א.** ציין שני הבדלים בין מאפייני השיטפונות שאירעו בתקופה ב ובין מאפייני השיטפונות שאירעו בתקופה ד. הסבר גורם אפשרי להבדלים אלה. (8 נקודות)
- ב.** בנחלים שבדרום הארץ יש אירועי שיטפונות רבים יותר מאשר בנחלים שבצפון הארץ. הסבר שני גורמים לכך. (8 נקודות)
- ג.** לפניך רשימה של תחומים הנוגעים לתכנון ולפיתוח של המרחב. בחר בשניים מן התחומים, והסבר כיצד משטר השיטפונות במהלך השנה משפיע על התכנון והפיתוח של המרחב, בכל אחד מן התחומים שבחרת.

— תחבורה

— מים

— חקלאות

— תיירות

(9 נקודות)

5. תופעת "אל-ניניו"

בתרשימים שבנספח ג מוצגים המאפיינים של מזג האוויר באזור האוקיינוס השקט בשתי תקופות בשנה. עיין בתרשימים, וענה על הסעיפים א-ג.

א. ציין את ההבדלים בין מאפייני מזג האוויר בחופי פרו ואקוודור בתקופה א ובין המאפיינים באזור זה בתקופה ב. בתשובתך כתוב את ההבדלים הנוגעים ללחץ האוויר, לטמפרטורה של מי הים ולמשקעים. (8 נקודות)

ב. קבע באיזה מן התרשימים, 1 או 2, נראית תופעת "אל-ניניו". נמק את קביעתך. (8 נקודות)

ג. תאר שתי השפעות של תופעת אל-ניניו על הכלכלה או על הסביבה. (9 נקודות)

6. גלישת קרקע

א. הסבר מהי גלישת קרקע, ותאר שתי השפעות של גלישת קרקע על האדם או על הסביבה. (9 נקודות)

ב. במפה שבנספח ד מסומנים אזורים בעולם שיש בהם סיכון גבוה לגלישת הקרקע. עיין במפה, וציין שני אזורים בעולם שיש בהם סיכון גבוה לגלישת קרקע. הסבר שני גורמים לסיכון הגבוה לגלישת הקרקע באזורים האלה. (10 נקודות)

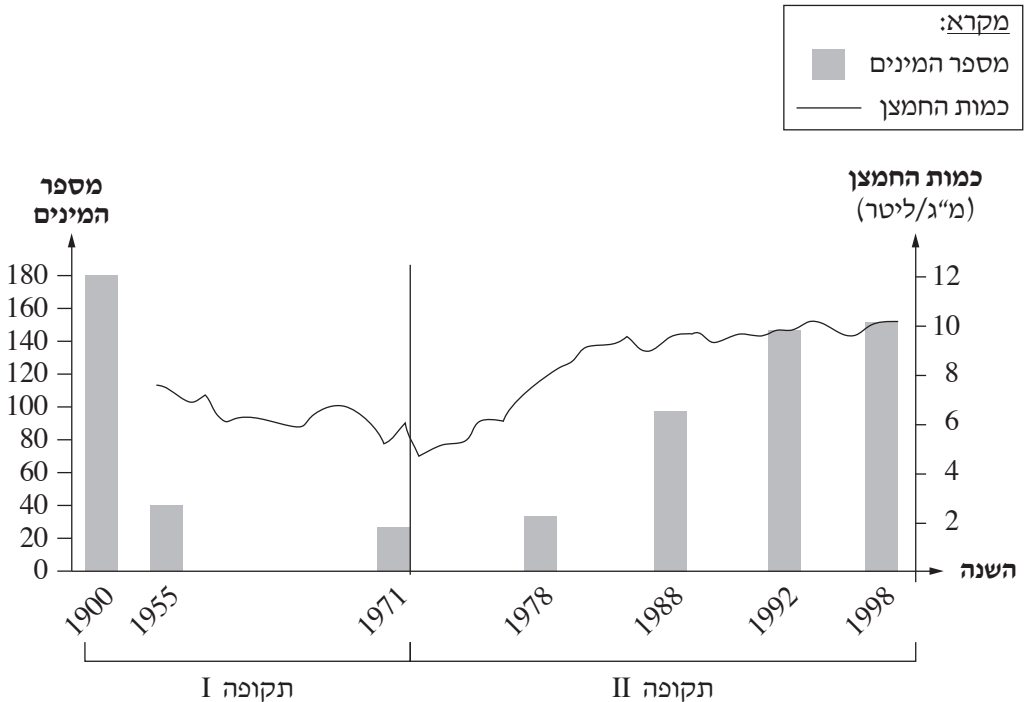
ג. פעולות של האדם עלולות להגביר את הסיכון לגלישת הקרקע. הצג שתי דוגמאות לפעולות כאלה, והסבר כיצד כל אחת מהן עלולה להגביר את הסיכון לגלישת הקרקע. (6 נקודות)

/המשך בעמוד 6/

7. הנהר רֵין

בגרף שלפניך מוצגים השינויים שחלו במאה העשרים במספר המינים של בעלי חיים בנהר רֵין, והשינויים בכמות החמצן במי הנהר. השנים מחולקות בגרף לשתי תקופות. עיין בגרף, וענה על הסעיפים א-ג שאחריך.

מספר המינים של בעלי החיים וכמות החמצן בנהר רֵין (1900-2000)



- א. תאר את מגמות השינויים במספר המינים של בעלי החיים בנהר רֵין ובכמות החמצן במים בשתי התקופות המוצגות בגרף. (5 נקודות)
- ב. עיין באטלס, וציין שלושה שימושי קרקע באגן הניקוז של נהר רֵין. בחר בשניים משימושי הקרקע שציינת, והסבר כיצד כל אחד מן השימושים האלה יכול לגרום למגמות הנראות בתקופה I בגרף. (10 נקודות)
- ג. המגמות הנראות בתקופה II בגרף השתנו בעקבות פעולות שעשה האדם. ציין שתי פעולות של האדם באגן ניקוז של נהר שיכולות לגרום לשינויים האלה. (10 נקודות)

**בהצלחה!**